

Nebojsa Covic na razgovorima u Becu:

KAKO NEKO MOZE TRAZITI ONO STO MU NE PRIPADA?

Postovani gospodine predsedavajući,

Vase ekscelencije,

Dame i gospodo,

Mozemo li smatrati da je dijalog Beograda i Pristine poceo ako nisu postavljene garancije date na samitu u Solunu?

Mozemo li sebe zavaravati tvrdnjom da razgovaramo, da smo poceli da razgovaramo, ako je na jednoj strani, pristinskoj, sve ucinjeno da dijalog propadne?

Najzad, ako bi i bilo dijaloga moralo bi svima biti jasno da ne razgovaraju predstavnici dve drzave nego predstavnici Republike Srbije sa predstavnicima jednog njenog dela. Nasi potencijalni sagovornici nam, medjutim, stalno salju namrgodjene poruke i govore da ce s nama razgovarati kao susedi. Cemu onda sluze odluke Saveta bezbednosti Ujedinjenih nacija, cemu sluzi Rezolucija 1244? Cemu sluzi Zajednicki dokument, to jest sporazum o saradnji srpsko-crnogorske drzave i UNMIK-a potpisan 5. novembra 2001. godine?

Umesto da iskoriste ovaj becki sastanak za dijalog o gorucim zivotnim prolemima, pristinski zvanicnici su nastavili da Kosovo i Metohiju opremaju drzavnim atributima.

Ove uvodne napomene bi svakako bile nepotrebne da nas sastanak, nizom nezrelih odluka pristinskih vlasti, nije izgubio ocekivani znacaj.

Predstavnici kosovsko-metohijskih Albanaca su ucenjivali medjunarodne posrednike, trazili mnogo i trazili nemoguće da bi pristali da dodju u Bec. Nama je javljeno da traze za svoju Vladu jos dva resora, ministarstvo inostranih poslova i ministarstvo energetike. Pitam: Kako neko moze traziti ono sto mu ne pripada? Pitam: Zasto je odstranjen predstavnik Srba iz pristinske delegacije, zasto je odstranjena i gospodja koja predstavlja tursku zajednicu, zasto je izvedeno to etnicko ciscenje? I kako gospoda koja danas vladaju Kosmetom misle da stvore multietnicko drustvo na Kosovu i Metohiji ako nisu u stanju, ako ne mogu, ako ne zele da se na javnom mestu nadju u multietnickom sastavu.

Sto se nas tice, nas iz Beograda, sve smo ucinili da dodje do susreta i dijaloga. Nista nismo trazili osim da Srbin predstavlja Srbe i u ime Srba govori, da jedan drugi nealbanac predstavlja ostale manjinske narode na Kosovu i Metohiji. Da li je to mnogo? Da li je to nerazumno?

Gospodo, odavno se Srbija i zajednicka drzava Srbije i Crne Gore zalazu za direktne razgovore sa predstavnicima kosovsko-metohijskih vlasti. Pre vise od dve godine, u junu 2001, govoreci u Generalstabu Vojske Jugoslavije o objektivnim mogucnostima tadasnje Savezne Republike Jugoslavije da participira u resavanju kosovsko-metohijskih problema, rekao sam da vidim tri faze, ili tri perioda, u buducem regulisanju stanja i odnosa na Kosmetu:

- period diplomatskih akcija drzave Srbije;
- period direktnih razgovora predstavnika dva naroda, Srba i Albanaca;
- i period konacnog sporazumevanja u prisustvu meunarodnih zvanicnika.

I kasnije, u raznim prilikama, na medjunarodnim konferencijama, zalagao sam se za sto brze ulazenje u drugu fazu, to jest u dijalog koji ce se voditi o moralnim, egzistencijalnim i ostalim pitanjima naroda sto zive na Kosovu i Metohiji.

Voleo bih da sada mogu reci: Druga faza je danas pocela i ja se toj cinjenici radujem.

Voleo bih da mogu postaviti pitanje: Hocemo li da diskutujemo samo o tome kako da zivot ljudi ucinimo snosljivijim ili cemo raspravljati sa stalnim obzirom na potrebu istorijskog pomirenja Srba i Albanaca.

Voleo bih da mogu predloziti da budemo hrabri i ambiciozni, da sebi zadamo vazniji i veci cilj.

Na zalost, moj pocetni optimizam je bitno umanjen, moje ambicije su splasnule, moja vera u uspeh naseg poduhvata se smanjila.

Vama, koji mnogo znate o visevekovnim etnickim sukobima na Kosovu i Metohiji, ne moram dokazivati da je u toj pokrajini kljuc balkanskog spokojsva. I ne moram vama dokazivati da se bas na Kosovu i Metohiji zacela opasna neevropska politika koja je dala ime balkanizaciji, dakle usitnjavanju.

Evropa odavno ide ka ukupnjavanju intelektualnih, tehnoloskih, finansijskih i svih ostalih moci, dakle ka globalizaciji, a Kosmet - ako je suditi po izjavama njegovih najmilitantnijih i najglasnijih predstavnika - ide natrag u proslost, u snove o drzavi u kojoj nema mesta za inovernike i inoplemenike.

Na visenacionalnom Kosmetu su vekovima zastupane ideje destruktivnog nacionalizma i branjena tvrdnja da je kosovsko-metohijsko-pitanje, u stvari, teritorijalno pitanje. Mora li to tako da bude i danas? Umemo li da pobegnemo od te pogubne politike?

Za Srbiju i Crnu Goru je kosovsko-metohijsko pitanje, u stvari, demokratsko pitanje, to jest pitanje ljudskih prava. I povratak, i bezbednost, i sloboda kretanja i sigurnost imovine mogu se podvesti pod zastitu ljudskih prava. Upravo je to sadržano u formuli "standardi pre statusa" od koje se nikako ne moze odstupiti.

Mi se zalazemo za najdoslednije moguće, u celini i do poslednjeg slova, sprovođenje Rezolucije 1244 Saveta bezbednosti UN. Na moguće, zapravo ocekivane zamerke da ovakav pristup predstavlja odlaganje razgovora o statusu, spremno odgovaramo da to nije tacno. Ako se Rezolucija 1244 brzo sprovede u delo, budite uvereni da su Srbija i Crna Gora, i Srbija kao njena drzava-clanica, i Koordinacioni centar na cijem sam celu, pripravnici da brzo, odmah potom, razgovaraju o statusu. Moramo, medjutim, biti realni: dosadasnja zbivanja na kosmetskom terenu, konvoji za skolsku

decu, napadi na povratnike, ubistva dece i starih, skrnavljenje globalja i svetinja kao nedvosmislena poruka ekstremista, ne ulivaju, nazalost, nadu da se ta promena, u koju inace verujemo i koju ocekujemo, moze preko noci ostvariti. U medjuvremenu, trebalo je da razgovaramo o svakodnevicu, o tehnickim pitanjima, o obnovi prekinutih ekonomskih spona, kako bi nam svima bilo lakse i kako bi se na Kosovu i u neposrednom njegovom okruzenju zivelo pristojnije. Elektricna energija i saobracajna infrastruktura nemaju mnogo veze s tim kakve emocije preovladjuju medju Srbima i Albancima. I jedni i drugi imaju mnoštvo problema zato sto ni struje ni pristojnih puteva, ni drumskih ni zeleznickih, nema dovoljno. Ne samo da je potrebno popraviti sistem elektrosnabdevanja i putnu mrežu, nego bi to popravljjanje omogucilo i otvaranje novih radnih mesta i bolju, recimo, zdravstvenu zastitu, o vecoj bezbednosti da i ne govorimo. Druge dve teme o kojima je trebalo da razgovaramo, povratak i rasvetljavanje sudbine nestalih lica, ticu se ljudskog dostojanstva. Anahrone su, spadaju u prosli, ne u ovaj vek, vek u kome bi morala da preovladava prosvecena demokratija i apsolutno postovanje celokupnog korpusa ljudskih prava. I tu bismo morali sto pre prionuti na posao, maksimalno se trudeci da se oslobodimo nagomilanih predrasuda i stereotipnog nacina misljenja. Ne moze, uostalom, biti diskusije o tome ima li neko raseljeno lice, svejedno da li srpsko, albansko, tursko, romsko ili koje drugo, pravo da se vrati u svoj dom i tu ostane i opstane. Oni koji se vracaju morali bi znati kada i gde se vracaju, kako se vracaju. I morali bi dobiti cvrste garancije da ce njihov povratak biti bezbedan. Dalje, svaka unesrecena porodica, albanska, srpska, romska, turska, bosnjacka morala bi imati pravo da sazna sta se dogodilo sa njenim nestalima i da ih, posle svih ovih godina, bar ozali u miru. Mi smo, dakle, gospodo, imali obavezu da predjemo iz perioda stvaranja i nagomilavanja problema u period resavanja problema.

Sta je za to potrebno?

Rekao bih: mnogo vise od dobre volje, a videli smo da na jednoj strani nema ni dobre volje. Pre nego sto su poceli stizati vesti iz Pristine o kvarenju naseg susreta govorio sam kako bi veoma rdjavo bilo ako bismo na kraju zakljucili kako nismo u stanju da se dogovorimo.

Evropskim zvanicnicima, mislio sam, bio bi to nepomerljiv dokaz da smo nezreli za evropske integracije, da nas ulazak u Evropsku uniju treba odloziti do nekih boljih vremena.

Zao mi je sto sada znam da me niko ne moze osloboditi ovih strahova.

Hteo sam da uveravam svoje sagovornike da ce nam uspesan dijalog omoguciti da krenemo dalje u posao, da se, u skladu sa preporukama Saveta Evrope, OEBS-a, Pakta stabilnosti i drugih multilateralnih tela, a pre svega pod okriljem i uz pomoc UNMIK-a, okrenemo osnovnim zadacima, kljucnim za napredak Kosova i Metohije i celog regiona: demokratizaciji, decentralizaciji i dekriminalizaciji.

Sada, posle svega sto se desilo u Pristini, mogu da dodam: Izostavljanje predstavnika kosovsko-metohijskih Srba iz pristinske delegacije razumeo sam kao neprihvatanje multietnickog Kosova i Metohije, kao dokaz nepristajanja da srpski ministar predstavlja Srbe, kao nameru da se Srbi lise osnovnog prava da diskutuju o svojim pravima.

Ako medjunarodna zajednica zaista zeli multietnicko Kosovo i Metohiju, ona mora da obezbedi multietnicke razgovore o stvaranju takvog drustva.

Gospodo, sve sam ovo rekao zato sto u Bec nismo dosli da se slikamo i fraziramo, nego da razgovaramo i da se dogovorimo.

Hvala sto ste me saslušali.

SRPSKO NACIONALNO VECE KOSOVA I METOHIJE

SAOPSTENJE ZA STAMPU

Srpsko nacionalno vece Kosova i Metohije unapred se ogradjuje od svakog stava ili odluke koje na pregovorima u Becu budu izneli clanovi kosovske delegacije. Buduci da je rec o monoetnickoj delegaciji, koju sacinjavaju samo kosovski Albanci, ona ne moze da predstavlja ostale nacionalne zajednice Kosova i Metohije, pogotovo kosovsko-metohijske Srbe, pa cak ni sve partije kosovskih Albanaca. Stavovi Ibrahima Rugove i Nedzada Dacija mogu biti samo njihovi licni stavovi ili stavovi njihove partije - Demokratskog saveza Kosova.

SNV KIM izrazava ozbiljno nezadovoljstvo zbog nedavne izjave sefa UNMIK-a Harija Holkerija da Ibrahim Rugova, kao predsednik Kosova i Metohije, predstavlja "multietnicnost" ove Pokrajine. Ova krajnje neodgovorna izjava u potpunosti odudara od realnosti jer i g. Rugova i g. Daci za ucesce u pregovorima nisu dobili ovlascenje od Skupstine Kosova i Metohije, koja je vecinom glasova odbila da pruzi podrsku pregovorima u Becu, niti su povodom predstojecih razgovora u Becu obavili bilo kakve konsultacije sa predstavnicima srpske i manjinskih nacionalnih zajednica. Buduci da predsednika Kosova bira Pokrajinska Skupstina i da su svi srpski predstavnici u Skupstini prilikom predsednickih izbora glasali protiv Ibrahima Rugove, clanovi albanske delegacije u Becu imaju mandat da zastupaju stavove samo jednog broja gradjana albanske zajednice koji vec godinama neskriveno nastupaju sa pozicija separatizma i albanskog etnickog partikularizma. Zbog svega toga predstojeci razgovori u Becu mogu se posmatrati jedino kao dijalog izmedju legitimnih predstavnika Republike Srbije, koji za to imaju cvrstu podrsku republicke i savezne Skupstine, sa predstavnicima jednog dela svojih gradjana albanske nacionalnosti, a nikako autenticnim i legitimnim predstavnicima svih gradjana Kosova i Metohije. Odluka premijera Kosova i Metohije Bajrama Redzepija da ne ucestvuje u pregovorima, kao i odbijanje Skupstine Kosova i Metohije da pruzi podrsku dijalogu sa Beogradom nazalost pokazuje da znacajan deo kosovskih Albanaca ne podrzava dijalog kao metod resavanja problema na Kosovu i Metohiji, cime se direktno suprotstavlja volji medjunarodne zajednice i Rezolucije 1244, koja predvidja da se sva sporna pitanja resavaju pregovorima i bez nasilja. Ovakav nekooperativan stav posledica je nespremnosti albanskih lidera da se odgovorno suoce sa katastrofalnim stanjem na polju ljudskih prava i bezbednosti ne albanskog stanovnistva i prihvate obavezu da omoguce povratak svih prognanih

Srba, Roma i drugih raseljenih gradjana. Pored toga, nespremnost na dijalog, i njegovo uslovljavanje proglašenjem nezavisnog Kosova predstavlja ohrabrenje albanskim ekstremistickim snagama koje nastoje da ostvare nezavisnost Pokrajine napadima i progonom srpskog i ostalog nealbanskog stanovništva.

Izjava Ibrahima Rugove da ce u Becu predstavljati sve gradjane Pokrajine predstavlja grotesknu ironiju buduci da je rec o politicaru koji nikada nije posetio nijednu srpsku enklavu i nikada javno i nedvosmisleno osudio etnicko ciscenje koje se vec cetiri godine intenzivno sprovodi nad srpskim narodom, kao i vandalizam kome je izloženo srpsko kulturno-istorijsko nasledje. Ibrahim Rugova od svog izbora za predsednika Kosova i Metohije uporno nastupa iskljucivo kao predsednik samo albanske populacije na Kosovu i Metohiji i uporno ignorise interese ostalih ne-albanskih gradjana. Predsednik Skupstine Nedžad Daci odranije je poznat po svom etnicki diskriminatornom odnosu prema srpskim poslanicima, sto je bio i jedan od razloga privremenog napustanja Skupstine Kosova krajem 2002. godine. Zbog toga za srpsku zajednicu ova dvojica albanskih politicara ne poseduju ni politicki ni moralni kredibilitet da u Becu predstavljaju ikoga drugog osim same sebe i svoje istomisljenike.

Srpsko nacionalno vece Kosova i Metohije takodje sa zaljenjem konstatuje da na predstojecim pregovorima u Becu neće biti nijednog predstavnika Srba sa Kosova i Metohije iako ce tezak položaj srpske zajednice koja je vec cetiri godine izložena bezobzirnoj diskriminaciji i etnickom nasilju biti jedna od najvaznijih tema razgovora. Odustvo srpskih predstavnika sa Kosova i Metohije u Becu ce u velikoj meri umanjiti znacaj i domete pregovora i otezati pronalazenje konstruktivnih resenja.

Srpsko nacionalno vece Kosova i Metohije bez obzira na sve nedostatke pregovora u Becu nacelno podrzava ideju da se svi problemi u Pokrajini moraju resavati mirnim putem i pregovorima. Bilo kakvo nametanje resenja ucenama i pretnjama ugrozilo bi gradjane Kosova i Metohije, a nasilno menjanje drzavnih granica Srbije eventualnom secesijom njene juzne pokrajine neizbežno bi dovelo do destabilizacije celog regiona, novih oruzanih sukoba i stvaranja etnicki cistih teritorija, sto bi jos vise otezalo integraciju ovog dela Balkana u evropske i druge medjunarodne institucije.

Gracanica, 15. oktobar 2003. godine

U Becu održani prvi razgovori Beograda i Pristine, sednicu otvorili Holkeri i Sisel

ALBANSKI O NEZAVISNOSTI, SRBI O POVRATKU KUCAMA

BEograd - Razgovori Beograda i Pristine poceli su juce u Becu u 9.20 casova plenarnom sednicom, koju su zvanicno otvorili sef Unmik Hari Holkeri i austrijski sef diplomatije Volfgang Sisel. Prvi neposredni razgovori dveju delegacija, posle rata 1999, poceli su sa 20 minuta zakasnenja zbog kasnjenja aviona kojim je stigao visoki predstavnik EU za spoljnu politiku i bezbednost Havijer Solana koji ce, uz komesara EU za spoljne poslove Krisa Patena, u ime medjunarodne zajednice biti garant dogovora.

Jucerasnji skup, koji je najvećim delom bio zatvoren za javnost, bio je protokolarnog karaktera, a na dnevnom redu nasla su se tehnicka pitanja vezana za Kosovo i Metohiju: povratak raseljenih, rasvetljavanje sudbine nestalih, saobraćaj i energetika.

Postujuci zelju sefa Unmika, domacini su razgovore organizovali u sali Stajnzal sa okruglim stolom za kojim su, pored specijalnog izaslanika generalnog sekretara UN za Kosovo Hari Holkeri i zamenika generalnog sekretara UN Zan-Mari Gueno, s jedne strane sedeli predsednik Vlade Srbije Zoran Zivkovic i potpredsednik Vlade i sef Koordinacionog centra Nebojsa Covic. Sa iste strane stola, do Holkerija, seli su predsednik Kosova Ibrahim Rugova i predsednik kosovskog parlamenta Nedžad Daci.

Preko puta, pored Sisele, koji je posle pozdravne reci napustio skup, sedeli su visoki predstavnik EU za bezbednost i spoljnu politiku Havijer Solana, generalni sekretar NATO Dzordz Robertson, predsedavajući Oebsa Jap de Hop Safer, ministar inostranih poslova Austrije Benita Ferero-Valdner, evropski komesar za spoljnu politiku Kris Paten i predstavnici zemalja clanica Kontakt grupe i SAD.

Skup, koji je organizovan u bečkoj palati Hofburg, u kojoj je u proslosti doneto vise istorijskih odluka, u ime domacina, otvorio je austrijski kancelar Wolfgang Sisel. On je izrazio nadu da ce srpska i albanska strana nastaviti putem dijaloga. Podsetivsi na nedavnu razmenu izvinjenja izmedju predsednika SCG Svetozara Marovica i njegovog hrvatskog kolege Stjepana Mesica, Sisel je izrazio ocekivanja da ce ucesnici jucerasnjih razgovora biti spremni da razmene i izvinjenja. Predsedavanje razgovorima zatim je preuzeo Holkeri na ciji je zahtev skup, na kome su dve delegacije imale po pola sata vremena da izloze svoje stavove o pitanjima koja su odredjena kao tema razgovora, zatvoren za javnost.

Premijer Zivkovic izrazio je razocarenje medjunarodnom zajednicom zbog malog broja srpskih povratnika na Kosovo tokom poslednje cetiri godine. On je napomenuo da je u Rezoluciji 1244 SB UN vise puta pominjan povratak raseljenih lica, ali da takvog povratka nema na terenu. Zivkovic i predsednik Koordinacionog centra za Kosovo i Metohiju Nebojsa Zovic rekli su da skup u Becu ne predstavlja pocetak dijaloga zato sto delegacija sa Kosova nije multietnicka.

Covic je, kada je dobio rec, upitao zasto su iz pristinske delegacije izostavljeni ministri Todorovic i Mundziju i optuzio pristinske zvanicnike da umesto da iskoriste bečki sastanak za dijalog o gorucim zivotnim problemima - nastavljaju da Kosmet opremaju drzavnim atributima.

Predsednik Kosova Ibrahim Rugova zalozio se za nezavisno Kosovo, integrisano u EU, i izrazio nadu da ce se Srbija izviniti za, kako je rekao, masakre pocinjene tokom rata na Kosovu. Rugova je kazao da pocetkom dijaloga kosovske vlasti "zele da zapocnu proces pozitivnih dobrosusedskih odnosa sa Srbijom koje vec imaju sa ostalim susedima" i naveo da je na Kosovu postignut napredak u poslednje cetiri godine na svim poljima, dodajuci da je javna bezbednost bolja, da je policija povecala svoje kapacitete, da dobro napreduje konsolidacija demokratije, te da je znacajan napredak napravljen je i pri integraciji etnickih grupa i manjina, dodajuci da sve manjine ucestvuju u kosovskim institucijama, kako na lokalnom tako i na drugim nivoima.

- Mi smo u Bec dosli da zapismemo proces pozitivnih susedskih odnosa sa Srbijom u nekoliko prakticnih oblasti od zajednickog interesa za obe zemlje i regiona u celini - rekao je Rugova i najavio da ce eventualno biti formirane radne grupe sa ciljem uspostavljanja dogovora dve zemlje.

Ucesnicima skupa obratio se i Solana koji je rekao da je svestan da je prvi korak cesto i najtezi, ali, kada se krene, napredovanje postaje lakse.

Jucerasnji razgovori imali su vise protokolnog karakter, a narednih dana trebalo bi da budu formirane radne grupe sastavljene od eksperata koje ce razmatrati pitanja pokrenuta u Becu.

Bez TV prenosa

Sef Unmika Hari Holkeri, koji u Becu predsedava plenarnim sastankom delegacija Beograda i Pristine, obavestio je danas ucesnike, posle pozdravne reci austrijskog sefa diplomatije Volfganga Sisela, da ce se preostali deo skupa odvijati iza zatvorenih vrata, bez prisustva javnosti. Radio-televizija Srbije prekinula je zato direktan prenos samo pet minuta posle njegovog pocetka

Solana spasao razgovore

Rojters podseca da su razgovori bili dovedeni u pitanje prvo zbog odbijanja kosovskog premijera Bajram Redzepija da dodje u Bec, a preksinoc zbog nagovestaja da bi srpska delegacija mogla bojkotovati dijalog jer u kosovskoj delegaciji nisu zastupljeni predstavnici nacionalnih manjina. Solana je, navode diplomate EU, preksinoc uzurbano telefonirao kako bi razgovore spasao

Ucenjivali posrednike

Predstavnici kosovsko-metohijskih Albanaca su ucenjivali medjunarodne posrednike, trazili mnogo i trazili nemoguće da bi pristali da dodju u Bec, trazili da u vladi imaju jos dva resora - ministarstvo inostranih poslova i energetike. Delegacija Beograda ucinila je sve da dodje do dijaloga i nije trazila nista osim da Srb in predstavlja Srbe i u ime Srba govori i da jedan drugi nealbanac predstavlja ostale manjinske narode na Kosovu i Metohiji - kazao je Covic

Smirivanje tenzija

Dijalog je moguc i izmedju nekadasnjih neprijatelja. Svesni smo koliko ste svi vi prepreka presli i cestitam vam na pokazanoj hrabrosti. Zao mi je sto postoje ljudi u regionu koji nisu imali dovoljno odlucnosti da dodju na razgovore. Ocekujem da ce razgovor biti uspesan i da ce, kako oni budu napredovali, doprineti smirivanju tenzija u regionu - rekao je Sisel i dodao da ce Austrija uvek prusiti uslove za razgovor na kojima se moze napraviti korak ka evropskoj buducnosti

Albanski nacionalni interesi i teznje od 1878. do danas

VEKOVNI SAN O ALBANSKOJ DRZAVI

Pitanje konacnog statusa Kosova nece biti na dnevnom redu razgovora predstavnika vlasti u Beogradu i privremenih institucija u Pristini, 14. oktobra u Becu. Lideri kosovskih Albanaca nastojace da po svaku cenu pokrenu i to pitanje, jer se priblizava 28. novembar, Dan albanske zastave. Ovaj datum Albanci iz Albanije i kosovski Albanci, koji sebe nazivaju Siptarima ali se ljute kada ih drugi tako zovu, odredili su za završnicu obelezavanja 125. godisnjice Prizrenske lige i proglasenje nezavisne drzave Kosovo. Bio bi to uvod u stvaranje nove albanske drzave na Balkanu, odnosno realizacije projekta velika Albanija, starog 125 godina.

Interesi mocnika

Danasnji Albanci javno se odricu ovog projekta nazivajuci ga anahronim. Ali, ono sto rade ide u prilog realizaciji nacional-romanticne i politicki pragmaticne ideje "svi Albanci u jednoj drzavi". Uporno isticanje tvrdnji da mir na Balkanu zavisi od stvaranja etnicke Albanije, permanentni je uzrocnik krize i izazivanja sukoba medju narodima od kraja 19. veka do danasnjih dana.

Sve je pocelo izbijanjem "istocne krize" 1875 - 1878, kada je Albanija kao deo osmanlijske Turske postala deo interesovanja evropskih sila. Bec se u to vreme, a narocito posle Berlinskog kongresa odrzanog od 13. juna do 13. jula 1878. koji se nije bavio albanskim pitanjem, albanskim prvacima predstavljao kao glavni zastitnik od "slovenske invazije". Pod plastom zastite Albanaca katolika, becke diplomate su severnu Albaniju i Kosovski vilajet svrstale u svoje planove prodora na istok.

Albanstvo kao religija

Pasko Vasa, jedan od albanskih politickih prvaka s kraja 19. veka, autor je slogana "Albanstvo je jedina religija Albanaca". Ovim sloganom izrazena je svest Albanaca o njihovoj verskoj, socijalnoj i etnickoj razlicitosti od suseda. Istovremeno, time je definisano albanstvo i odredjene granice Albanije u skladu sa idejom Prve prizrenske lige Tih dana, 10. juna 1878. u Prizrenu je formirana Prva prizrenska liga, ciji je glavni cilj bio osnivanje drzave Albanije koja bi obuhvatala teritorije Kosovskog, Bitoljskog, Skadarskog i Janjinskog vilajeta Otomanskog carstva. Osnivac Prve prizrenske lige Abdul beg Fraseri i njegovi sledbenici su od 1878. do 1881. godine radili na okupljanju muslimanskog, katolickog i pravoslavnog albanskog stanovnistva na verski rat protiv susednih naroda. Liga je imala izrazito antihelenski i antislovenski karakter, a cilj joj je bio ocuvanje Tuske vladavine i sticanja autonomije za Albance u njoj. Tada su i

iscrtane granice velike Albanije, koje obuhvataju prostore pomenutih vilajeta.

Austrougarska je prva podržala ovu ideju i učesnicima Berlinskog kongresa poslala Memorandum sa ovim zahtevima. Bec je u vreme Prvog balkanskog rata, 1912-1913. godine, preuzeo glavnu ulogu u stvaranju albanske države. Italija je Albaniju videla kao kompenzaciju za austrougarsku aneksiju Bosne i Hercegovine. Engleska je u Albaniji videla predgrace protiv invazije ruskog panslavizma, ali i cuvara turskog integriteta i obuzdavanja ambicija Beca.

Aspiracije Tirane

Jugoslovenski poslanik u Tirani Josip Djerđa je 1948. godine pisao da i najdalekovidiji albanski rukovodioci boluju u izvesnoj meri od velikoalbanske bolesti, odnosno uverenja da bi im trebalo dati Kosmet. Kako je vreme odmicalo, teznje su bivale sve izrazenije. Prizrenski proces iz 1968. godine otkrio je veze visokih funkcionera, kosmetskih Albanaca, sa albanskom obavestajnom sluzbom

Svoj interes imali su i Rusi, koji su u Prizrenskoj ligi videli nacionalnu organizaciju koja bi odigrala ulogu "druge Crne Gore" i pomogla u potiskivanju Turaka sa Balkana. Rusija i Austrougarska su, ujedinjene istim ciljem, 8. jula 1876. u Rajhstatu postigle sporazum kojim je u slucaju raspada Otomanske imperije iskluceno obrazovanje velike, povezane slovenske države. Istovremeno je dogovoreno konstituisanje nezavisnih država Bugarske, Albanije i Rumelije. Vec 15. januara sledece godine Budimpeštanskom konvencijom precizirano je pitanje nastajanja Albanije.

Stvaranje Albanije

Pocetak 20. veka na Balkanu je obeležen ratovima, borbom za teritoriju, menjanjem mapa, a velike sile su albanski pokret za autonomiju koristile u svoje svrhe. U tome su se posebno isticali Rim i Bec, a ovaj drugi je odigrao znacaju ulogu prilikom proglašenja nezavisne Albanije, 28. novembra 1912. u Valoni. Vec sledece godine, 30. maja 1913, zakljuccima Londonske konferencije stvorena je Albanija. Tada su dosle do izrazaja ambicije nove države.

Teror pod okriljem UN

Pod okriljem UN nastavljen je albanski teror nad Srbima. S Kosova i Metohije proterano je oko 250.000 Srba i jos oko 100. 000 Muslimana, Turaka, Goranaca, Roma, Egipcana, Albanaca koji ne prihvataju politiku OVK terora. Ubijeno je, kidnapovano i nestalo vise od 1500 Srba, unisteno vise od 100 svetinja, spaljeno, opljackano i uzurpirano na desetine hiljada kuca i stanova. Na Kosovo i Metohiju doselilo se nekoliko hiljada Albanaca iz Albanije, Makedonije, sa jugoistoka Srbije

U Memorandumu upucenom učesnicima konferencije, 2. januara 1913. godine, predsednik Vlade Albanije Ismail Kemal je upozorio da granice buduće države treba da odgovaraju maksimalnoj varijanti teritorijalnog programa albanskog pokreta. Granice te države trebale su da obuhvate i Pec, Mitrovicu, Pristinu, Skoplje i Tetovo. Zahtevima nije udovoljeno, a nezadovoljni Albanci su odmah formirali Komitet za odbranu Kosova i severnog Epira (u Grckoj). Oni su u Evropi i SAD otpoceli rad na propagiranju nacionalnog cilja "Albanija-Albancima" i do danasnjih dana traze menjanje granica, uz stvaranje mita o ugroženosti albanske nacije.

Albanija je 1928. godine proglašena kraljevinom, a Ahmet Zogu kraljem svih Albanaca, sto je oznacavalo pretenzije za vladavinom i nad albanskim narodom izvan granica Albanije. Upravo ta titula je zasmetala Beogradu, kada je iz Tirane 1. septembra stigao zvanicni zahtev za priznanjem nove kraljevine. Bio je to signal da se unutrasnje pitanje Albanije pretvara u medjunarodno. Francuska vlada se slozila s ovim. Engleska je odbila da se mesa u unutrasnje stvari Albanije, ali je skrenula paznju na problem vladama velikih sila.

Zlocin

Vatrene aspiracije lukavih Albanaca da u granicama Albanije vide i Kosovo i Metohiju sluzile su velikim silama i u Prvom i u Drugom svetskom ratu, ali i u vreme mira. Albanci, Arbanasi, Arnauti ili Siptari, kako su se u kome periodu zvali, redovno su izazivali nemire, ubijali i proterivali Srbe, unistavali svetinje... Istorijski podaci govore da su od osnivanja Prizrenske lige do 1912. godine sa Kosova i Metohije proterali 150.000 Srba...

Ne priznaju Jugoslaviju

Kosovski Albanci nikada nisu prihvatili naziv Jugoslavija za državu u kojoj su ziveli. Na to je u pismu Oblasnom komitetu KPJ novembra 1941. ukazao sekretar mesnog komiteta KPJ za Kosovsku Mitrovicu Ali Sukrija recima da je nemoguće da letak kojim se Albanci pozivaju u borbu protiv okupatora sadrzi rec Jugoslavija, jer ce time biti izgubljene sire mase

Drugi svetski rat "doneo je " Albancima protektorat koji se zvao Velika Albanija. U sastav tog protektorata, od 1941. do 1944. nalazili su se Metohija, koja je bila pod italijanskom i nemackom okupacijom, veci deo Kosova (bez severnog dela), istocni deo Crne Gore i zapadna Makedonija. Velika Albanija, koja je bila podeljena na 14 okruga, odnosno prefektura, bila je poprسته velikih zlocina: ubijeno je oko 10.000 Srba, a proterano oko 100.000. U isto vreme oko 150.000 Albanaca naselilo se na Kosovo i Metohiju. Posle oslobodjenja, 1945. godine, komunisticka vlast zabranila je povratak proteranim Srbima. Siptari su 1945. i 1946. godine držali svu zemlju kolonista. Izvestaji iz 1946. godine govore da su zemlju delimicno izgubile 5.744 porodice, a bez celokupnog imanja ostale su 1.564 porodice. Na Kosovo i Metohiju nikad se nije vratilo oko 2500 porodica.

Doseljeni Albanci nisu ni trazili jugoslovensko drzavljanstvo, ali su mnogi od njih, iako strani drzavljanji, zauzimali visoke drzavne funkcije i javno, ili tajno, radili na ostvarenju visedecenijskog sna - stvaranju Velike Albanije.

Bujanska konferencija

Zaključci Bujanske konferencije, održane u albanskom selu Bujane od 31. decembra 1943. do 2. januara 1944. izrazavali su separatističke težnje Siptara. Jedan od zaključaka konferencije kojoj je prisustvovao 51 delegat, od kojih je bilo svega sedam Srba i Crnogoraca sa Kosova i Metohije, a čak deset Albanaca iz Albanije, bio je da učesnici osećaju "dužnost da ukazu na pravi put", a "pravi put kojim treba da se Siptari sa Kosova i Metohije ujedine sa Albanijom jeste zajednička borba sa ostalim narodima Jugoslavije protiv okupatora i njihovih slugu". Pri tom je konstatovano da je Kosovo i Metohija kraj koji je najvećim delom naseljen siptarskim narodom, koji kao i uvek teži da se ujedini s Albanijom

Komunisti i albansko pitanje

Ideja o otcepljenju Albanaca od Jugoslavije i, u budućnosti, ujedinjenju u sovjetsku albansku republiku došla je do izražaja na Zemaljskom veću KPJ, 25. novembra 1924. Tada je zauzet stav da se Kosovo i Metohija uključe u jednu celinu koja bi uz Albaniju obuhvatala i sve etničke teritorije Albanaca u Jugoslaviji. Četiri godine kasnije, oktobra 1928, na četvrtom kongresu KPJ u Drezdenu, zaključeno je da je ugovorima o miru sklopljenim posle Prvog svetskog rata trećina Albanaca ostala pod vladavinom velikosrpske buržoazije

Kacanički ustav

Zahtevi kosovskih Albanaca za republikom pojavili su 1968, zatim 1981, pa 1982. Demonstracije su bile masovne i rusilacke, posebno u Pristini, Vucitru i Urosevcu. U tadašnjim republikama različito se gledalo na ovaj problem. Stanje na Kosovu i Metohiji bivalo je sve teže, pritisci na Srbe su ucestali, a na albanske zahteve za republikom i teror Beograd je devedesetih godina prošlog veka uzvratio većom kontrolom i prisustvom policijskih snaga. Odgovor Albanaca bio je stupanje u generalni štrajk 3. septembra 1990, napuštanjem radnih mesta, a 7. septembra 1990. Albanci su u Kacaniku usvojili ustav i proglasili republiku Kosovo

Rambuže i rat

Kasnije se sve odvijalo veoma brzo. Usledile su akcije terorista albanske OVK, policija je odgovarala, a međunarodna zajednica stala je na stranu kosovskih Albanaca. U Rambujeu kod Pariza je u februaru i martu 1999. godine, pod pokroviteljstvom međunarodne zajednice, održana konferencija o Kosovu na kojoj je trebalo da bude usvojen mirovni sporazum do pronalazenja političkog rešenja. Kako je predlog privremenog sporazuma bio neprihvatljiv za Beograd, pregovori su dozveli neuspeh, kriza je nastavljena, OVK je intenzivirala terorističke akcije, inscenirala humanitarnu katastrofu i, zarad zaštite Albanaca, NATO je 76 dana bombardovao nasu zemlju. Rat je završen potpisivanjem Kumanovskog sporazuma 9. juna 1999. , posle čega je na Kosovu i Metohiji uspostavljena vlast Ujedinjenih nacija. Kosovo i Metohiju napustili su pripadnici VJ, policije, naroda

Istorijat neuspešnih razgovora o Kosmetu krajem prošlog veka

OD DEMONSTRACIJA DO BOMBARDOVANJA

Dijalog Beograd-Pristina zakazan je za 14. oktobar u Beču: na dnevnom redu su "životna pitanja", "uspostavljanje standarda", dok će se o konačnom statusu južne pokrajine razgovarati kasnije. Od 28. marta 1989. godine - kada su amandmanima na Ustav Srbije pokrajinama oduzete mogućnosti veta na ustavne promene i deo zakonodavnih, upravnih i sudskih funkcija - predstavnici vlasti u Beogradu su se početkom devedesetih retko sastajali sa albanskim političarima. 1989. "Suverena prava", koja je pokrajina dobila Ustavom SFRJ iz 1974. godine - a kojem su prethodili amandmani na prethodni ustav krajem šezdesetih - Kosovu su 1989. godine oduzeta, a kosovski Albanci su na reviziju republičkog Ustava odgovorili masovnim nasilnim demonstracijama u kojima su poginula 22 demonstranta i dva miliona, a veliki broj ljudi povređen.

1991. Prvi srpsko-albanski susret posle tih događaja zabeležen je septembra 1991. godine, kada se tadašnji potpredsednik Vlade Srbije Budimir Kosutić sastao sa "albanskom alternativom". Srbi sa Kosmeta su ocenili da o dijalogu ne može biti reči - jer bi, kako su tvrdili, pravi poziv na razgovor bio priznanje države Srbije od strane Albanaca, koji su bojkotovali politički život i od školske 1990/1991. uspostavili paralelni sistem obrazovanja.

1992. Vlada Savezne Republike Jugoslavije je 1992. godine na zenevskoj konferenciji o Jugoslaviji iznela predlog za prevazilaženje problema u pokrajini. Maja te godine predsednik Vlade Srbije Radoman Božović pozvao Albance na dijalog u Beograd, a Koordinacioni odbor svih albanskih partija odgovorio da "usputni razgovori ničemu ne vode". Najesen 1992. godine započeli su srpsko-albanski razgovori o školstvu, ali su posle samo dve runde zapali u corsokak. Bivši jugoslovenski premijer Milan Panić sastao se sa albanskim liderom Ibrahimom Rugovom, ali je taj dijalog iskoriscen za napad na Panića - posto je razgovor tajno snimljen, tadašnja vlast u Srbiji je, preko lidera radikalna Vojislava Seselja, saveznog premijera optuzila za izdaju nacionalnih interesa i izdejstvovala njegovo razrešenje, čime je dijalog zamrznut.

1994. U leto 1994. godine u stranoj i domaćoj štampi pojavili su se napisi o neformalnim razgovorima tadašnjeg ideologa vladajuće SPS Mihajla Markovića sa Vetonom Suroijem u jednoj zapadnoj ambasadi, na kojima je Marković predložio razgovore o obrazovanju, zdravstvu i drugim temama važnim za normalizaciju života.

1996. Tadašnji predsednik Srbije Slobodan Milošević i Ibrahim Rugova 1. septembra 1996. godine postigli su sporazum o vraćanju albanskih učenika i nastavnika u škole, a mesovita grupa "3+3" koja je bila zadužena za sprovođenje tog sporazuma je protokol o sprovođenju potpisala tek marta 1998. godine. Srbi sa Univerziteta u Pristini protestovali su

protiv dogovora, ocenjujuci da se njime otvara put za uspostavljanje "Kosova republike", ali je sporazum pocео da se provodi, predajom tri fakulteta i vise osnovnih i srednjih skola albanskim profesorima i studentima, po njihovom nastavnom programu.

1997. U medjuvremenu, pocetkom aprila 1997. godine organizovan je u Njujorku okrugli sto o dijalogu predstavnika Srba i Albanaca, na kojem su kao posmatraci ucestvovali i predstavnici Stejt departmenta. Srpsku stranu predstavljali su lideri koalicije "Zajedno" Vuk Draskovic (SPO) i Vesna Pesic (GSS), Dragoljub Micunovic (DC), Miroљub Labus (DS), Dusan Mihajlovic (ND) i koordinator beogradskog Foruma za etnicke odnose Dusan Janjic.

Sa strane kosovskih Albanaca ucestvovali su Fehmi Agani i Hidajet Hiseni (DSK), nekadasnji politicki lider Mahmut Bakali, Adem Demaci i Abdulah Karjagdiu (PPK), Mark Krasnici (HDPK) i Veton Suroi (glavni urednik "Koha ditore"). Uoci konferencije, portparol SPS Ivica Dacic je saopstio da vladajuca stranka, koja je prethodno potvrdila ucesce, ipak nece ucestvovati.

Na konferenciji koja je odrzana "iza zatvorenih vrata" glavno stanoviste Albanaca je nezavisnost Kosova kao krajnji cilj, a Srba - za Kosovo kao deo demokratske Srbije, uz ocenu da je drzavnost pokrajine neprihvatljiva. Demaci je izneo koncept "Balkanije" - konfederacije koju bi cinili Kosovo, Srbija i Crna Gora, a Labus je kao principe za taj "ozbiljan problem koji zahteva hitno resenje" istakao postovanje ljudskih prava i helsinskih principa o nepromenljivosti granica. U aprilu te godine je odrzan jos jedan okrugli sto o dijalogu Beograd-Pristina, u Becu, takodje "iza zatvorenih vrata", uz ucesce predstavnika nevladinih organizacija, instituta, medija, a u junu u Atini i "dijalog intelektualaca", kakav je prethodno organizovan i na Rodosu i u Minhenu.

Na atinskom skupu su sa srpske strane, izmedju ostalih, ucestvovali Dusan Batakovic i Milan Protic iz Instituta Srpske akademije nauka i umetnosti za balkanske studije i direktor Instituta za medjunarodnu privredu i politiku Predrag Simic, dok su Albance predstavljali Veton Suroi, Gazmend Pulja iz Helsinskog komiteta Kosova i Isa Zumberi iz Kosovskog informativnog centra u Londonu.

Jos jednom "iza zatvorenih vrata" donesene su preporuke u kojima se istice da bi pitanje izgradnje poverenja trebalo odvojiti od pitanja statusa Kosova. Od 23. do 25. juna 1997. u Ulcinju je organizovan skup lidera politickih partija iz Srbije i sa Kosova, na koji nisu dosli predstavnici DSK, posto ucesce nije prihvatio ni SPS.

Ivan Djuric, Dragan Veselinov, Zarko Korac i Rasim Ljajic zalozili su se tom prilikom za mirno resenje problema na Kosovu, koje "mora imati daleko vecu autonomiju nego sto je to predvidjao Ustav SFRJ iz 1974. godine" - maksimum samostalnosti u okviru postojećih granica, razvoj regionalne saradnje i otvorene granice. Albanski predstavnici su ponovili zahtev za "postovanje prava na samoopredeljenje i rezultata albanskog referenduma iz 1991.", a Ilija Djukic iz DS-a ocenio da su "ciljevi kosovskih Albanaca nerealni", te da se postavlja pitanje da li se moze nesto uciniti da se krene s mrtve tacke.

Kao i dijalozi tadasnje srpske opozicije i intelektualaca sa Albancima - koji su organizovani uz "posredovanje" stranih instituta i organizacija, i zvanični Beograd je u to vreme razgovore "pokretao" posle zahteva spolja - Kontakt grupe i specijalnog izaslanika predsednika SAD Ricarda Holbruka.

1998. Za 12. mart 1998. godine zakazan je pocetak dijaloga delegacije Vlade Srbije, koju je predvodio Ratko Markovic, sa politickim liderima u Pristini, ali se na pet uzastopnih sastanaka vodje kosmetskih Albanaca nisu pojavile, objasnjavajući da je preduslov za razgovor "distanciranje Beograda od zlocina uz medijsko izvinjenje Albancima". "Pomak" je nacinjen 15. maja 1998, kada su Slobodan Milosevic i Ibrahim Rugova dogovorili da se formiraju radne grupe za razgovore svake nedelje. Posle prvog sastanka, 22. maja u Pristini, pregovaracki timovi se vise nisu nalazili na razgovorima, Rugova je u avgustu imenovao nove pregovarace, ali sastanaka vise nije bilo. Takodje u avgustu, stampa je pisala da su se Slobodan Milosevic i americki ambasador u Skoplju Kristofer Hil nacelno dogovorili o privremenom sporazumu o Kosovu, po kojem bi pregovori o statusu pokrajine bili odlozeni na tri godine.

1999. Februara 1999. Srbi i Albanci su ponovo seli za pregovaracki sto: uz posredovanje Kontakt grupe dijalog je zapocео 6. februara u Rambujeu, a Rugova i ostali politicki lideri Albanaca su prepustili glavnu ulogu predstavniku OVK Hasimu Taciju - a delegacija Beograda, sa Ratkom Markovicem na celu, odbila da "direktno razgovara sa teroristima", pa se u dvorcu pregovaralo iz razlicitih prostorija, ceduljicama, preko posrednika.

Pregovori su, bez dogovora, prekinuti 23. februara, a druga, petodnevna runda je pocela 15. marta u Parizu: prvo je ponudjeno da SRJ prizna suverenitet na Kosovu u naredne tri godine i da u pokrajinu dodju strane oruzane snage. Poslednjeg dana pregovora, na kojima je najvisi srpski zvanicnik bio predsednik Srbije Milan Milutinovic, delegacija Beograda je bila spremna da potpise politicki dogovor, ali je predstavljen vojni aneks koji je predvidjao dolazak NATO-a u celu Jugoslaviju. Zbog odbijanja Sporazuma iz Rambujea, NATO je 24. marta 1999. zapocео bombardovanje Jugoslavije, okoncano Kumanovskim sporazumom i Rezolucijom 1244 Saveta bezbednosti UN - kojim je pokrajina postala protektorat.

TANJUG

Medlin Olbrajt o sastanku u Becu

NA KOSOVU NIJE DOBRO

Prag, 18. oktobra (Tanjug)

Srbi se sa Albancima moraju nekako dogovoriti a videćemo da li je to bilo nesto vise od puke prilike za fotografisanje, izjavila je bivsa americka ministarka spoljnih poslova Medlin Olbrajt, komentarisuci za danasnji broj dnevnika "Pravo" nedavni sastanak delegacija Beograda i kosovskih Albanaca u Becu".Znam da to ne izgleda dobro", odgovorila je ona na pitanje o stanju na Kosovu".Ipak, najvaznije je to sto tamo nema vise nikakvih etnickih ciscenja i da tamo zive i Albanci i Srbi, iako jos ne zive zajedno kao sto bi to trebalo".

Medlin Olbrait, rođena kao Cehinja Jana-Marie Korbelova, boravi u Pragu radi promocije knjige svojih memoara i ucesca na Forumu 2000. - tradicionalnoj Medjunarodnoj konferenciji, posvecenoj problemima globalizacije, koju je pre sedam godina pokrenuo tadašnji predsednik Ceske Vaclav Havel, kao i Konferenciji NATO o Bliskom Istoku.

Ceski balkanolog Jan Pelikan o beckim razgovorima

SVE SE VRTI OKO STATUSA

PRAG (*Beta*) - Kljucni problem kosovske krize nisu ni odnosi Srba i Albanaca ni povratak izbeglica ni multietnicko drustvo, vec se sve vrti oko buduceg drzavno-pravnog statusa Kosova, komentarisu pregovore u Becu ceski dnevnik "Pravo".

Ceski balkanolog Jan Pelikan u analizi za ceski list istice da je susretom u Becu trebalo formalno da zapocne otupljivanje ostrica izmedju beogradske i pristinske politicke delegacije.

"Pravi motivi odrzavanja sastanka su drugi. Vesti o njemu trebalo je da oslabe krajnje nedoumice oko rezultata medjunarodnog protektorata koji traje vec pet godina", pise ceski istoricar.

Pelikan upozorava da "ubedljive izjave albanskih radikalnih i umerenih politicara da ne zeleva da stvaraju Veliku Albaniju treba uzimati s velikom rezervom jer one pre svega sluze tome da umire zapadna drustva".

Prema oceni "Prava" sadasnji status Kosova na duze staze je neodrziv. "Proglašenje nezavisnosti Kosova, cak ni njegovo pripajanje Albaniji, u sadasnoj medjunarodnoj situaciji samo po sebi ne bi predstavljalo veci problem. Bojazni stvara to sto bi takav razvoj neizbežno destabilizovao ceo jugozapadni deo Balkana", smatra Pelikan.

Balkan bi, dodaje on, ocekivao poznati scenario s kraja dvedesetih na Kosovu, kada je pokret na koji se na pocetku gledalo kao na nekoliko desetina ustanika povezanih sa organizovanim kriminalom uspesno izazvao masovni ustanak albanskog stanovnistva.

"Kosovska drama ni izdaleka nije završena. Becki pregovori su pomalo nevesto ukljuceni u nju kao umirujuca medjuigra", zakljucuje Pelikan u analizi za dnevnik "Pravo"

Nemocna Srbija

"Nakon decenije poraza i nacionalnih katastrofa Srbija nije u stanju da brani svoje drzavne interese. Prema sadasnjim i buducim srpskim izbeglicama niko nece imati vece obzire", pise Pelikan i dodaje da je "prisustvo srpske delegacije na pregovorima u Becu bilo manje-vise dekorativno"

Bela knjiga Vlade Srbije o albanskom terorizmu

MASKA ZA KRIMINAL

Albanski terorizam na Kosovu i Metohiji, kao i u opstinama Presevo, Bujanovac i Medvedja, povezan je sa raznovrsnim oblicima organizovanog kriminala i predstavlja stalnu opasnost za bezbednost gradjana, ali ugrozava i stabilnost ne samo u nasoj zemlji, vec i u susednim drzavama. Ciljevi nosilaca teroristickih akcija i nasilja su legalizacija kriminalnih aktivnosti i bogatstva, koje su pojedinci i grupe stekli na ovaj nacin. Ostvarenje navedenih ciljeva treba da dovede i do stvaranja Velike Albanije ili Velikog Kosova. Ove cinjenice navedene su u tek objavljenom Belom knjizi Vlade Srbije pod nazivom "Albanski terorizam i organizovani kriminal na Kosovu i Metohiji".

Nosioci teroristickog delovanja uspostavili su spregu sa strukturama organizovanog kriminala na Kosovu i Metohiji, sto im omogucuje da vrse pritisak na autohtone politicke strukture. Na ovaj nacin, teroristi jacaju svoje politicke pozicije. Kombinacijom zastrasivanja obicnih albanskih gradjana i stalnom propagandom o navodnoj borbi za ostvarenje nacionalnih ciljeva, u javnosti se stvara prividan utisak da se celokupni albanski korpus bori za jedinstvene ciljeve. Ostvarenje ovakvog scenarija terorista bilo je dosad moguće, a bice i ubuduće, pod uslovom da na Kosovu i Metohiji i dalje vladaju nasilje, teror i strah i ako bude nestabilnosti u nasoj zemlji i celom regionu. Naime, albanskim teroristima i pripadnicima organizovanog kriminala ne odgovaraju mirno resavanje problema, uspostavljanje evropskih standarda zivota na Kosmetu, kao ni stabilnost i integracije u regionu i sire - u Evropi. Shodno tome, oni su i protiv dijaloga zvanicnog Beograda i Pristine, koji treba da pocne 14. oktobra u Becu.

Heroinska mafija i OVK

Teroristicke grupe i organizacije na Kosmetu koriste, navodi se u Belom knjizi Vlade Srbije, model finansiranja svojih aktivnosti po ugledu na teroristicke organizacije u svetu. Najvecim delom, aktivnost terorista finansira se iz kriminalnih izvora, prihodom od sverca droge, oruzja, akcizne robe i ljudi. To je svojevremeno cinila Oslobojilacka vojka Kosova (OVK), a sada, iste metode koriti Albanska nacionalna armija-ANA. Uz to, vodje teroristickih organizacija i kriminalnih klanova su, na ovaj nacin, stekle enormno licno bogastvo.

U ovoj studiji navode se podaci Interpola, po kojima se, u periodu od 1996. do 1999. godine, iz kriminalnih aktivnosti, na Kosmet "sliilo" vise od 900 miliona nemackih maraka! Od toga, vise od polovine, cine prihodi od sverca i trgovine narkoticima. Nemacca policija je utvrdila da se trgovinom heroinom u Nemackoj, Svajcarskoj i skandinavskim zemljama uglavnom bave Albanci. Nagli porast ove trgovine zabelezen je od 1993. godine, bas kada je formirana OVK?!

List "Vashington tajms" je 1999. godine objavio nalaz americkih agenata za borbu protiv droge - da je OVK povezana sa mrežom organizovanog kriminala ciji je centar u Albaniji. Po dokumentima koje poseduju americki agenti za borbu protiv droge, radi se o jednoj od najmocnijih organizacija za trgovinu drogom u svetu. Znatan deo njenih sredstava (pola milijarde nemackih maraka) bio je, navodi se u izvestaju vlade, usmeren ka OVK i nabavci oruzja za nju.

Menjani samo nazivi

U Rezoluciji 1244 SB UN određeno je da se OVK rasformira i razoruža. Formalno je ona rasformirana u septembru 1999. godine. Međutim, značajan broj komandanata i oficira, kao i boraca OVK, primljen je u novoformiran Kosovski zaštitni korpus-KZK i Kosovsku policijsku službu. Zatim, deo "kadrova" OVK raspoređen je u OVPBM (Oslobodilačku vojsku Preseva, Bujanovca i Medvedje). Deo bivše OVK, ali i komandanti OVPBM, posle stabilizovanja stanja na jugu Srbije, presli su u Makedoniju, u Oslobodilačku nacionalnu armiju-ONA. Zatim je formirana i Albanska nacionalna armija - ANA, koja ima svoje "ogranke" na Kosmetu, na jugu Srbije, u Crnoj Gori, u Makedoniji i Grčkoj!

ANA je većim delom "nasledila" komandni kadar i borce bivše OVK, a na Kosmetu - i njenu organizaciju i logističku podršku.

U Beloj knjizi Vlade Srbije navodi se da su od formiranja OVK (1993.godine), albanske terorističke organizacije samo menjale imena: OVK- OVPBM - ONA - ANA, a da je način organizovanja i delovanja ostao isti, kao i komandni kadar i većina borackog sastava. U rukovodstvu ANA nalaze se Isuf Suljaj, Hekuran Aslani, Idriz Smotaha, Spiro Butka i Genc Sefa, koji su ranije imali visoke funkcije u OVK. Komandant je general Vigan Gradica

Na jugu Srbije ANA, kako se navodi u Beloj knjizi, u svom sastavu ima oko 650 terorista. Oni se nalaze na obuci u okolini Gnjilana i Kosovske Kamenice. Analitici procenjuju da u sastavu ANA ima od hiljadu do tri hiljade naoružanih pripadnika. Oni su opremljeni lakim pesadijskim naoružanjem, zatim ručnim raketnim bacacima, lakim prenosnim sistemima protivvazdušne odbrane, a obučeni su za rukovanje minsko-eksplozivnim sredstvima i elektronskom opremom.

Na Kosmetu ANA organizuje napade na ljude i objekte, a žrtve napada su pre svega Srbi i njihova imovina. Na taj način vrši se pritisak na preostale Srbe na Kosmetu da se isele, a raseljenima se sprečava povratak u zavica, odnosno nastavlja se etničko čišćenje Kosmeta.

U protekle tri godine teroristi su izvodili napade i oružane akcije i na jugu Srbije i u zapadnoj Makedoniji. Posle takvih akcija sklanjali su se na Kosovo i Metohiju...Analitici predviđaju da se slične akcije ANA mogu očekivati u Crnoj Gori i Grčkoj.

Posle postavljanja eksploziva na železnički most kod Zvečana, ANA je od strane bivšeg specijalnog izaslanika generalnog sekretara UN Mihaela Stajnera proglašena za terorističku organizaciju. Zvanično, on je zabranio njeno delovanje na Kosmetu. Ali, nema informacija da je rad ANA onemogućen?!

Beri Flečer, portparol UNMIK-policije izjavio je da albanska mafija sprečava delovanje Kosovske policijske službe. Naime, kako Flečer navodi, kad KPS pokuša da uhvati nekog kriminalca, on se umota u albansku zastavu, a na ulicama se odmah "stvore" demonstranti. Na Kosmetu, kako je rekao Beri Flečer, "društvo nije pogodjeno organizovanim kriminalom, već je ono zasnovano na organizovanom kriminalu".

Raj za narkodilere

Ekspanzija organizovanog kriminala na Kosovu i Metohiji, kako je navedeno u Beloj knjizi Vlade Srbije "Albanski terorizam i organizovani kriminal na Kosovu i Metohiji", neposredna je posledica nastanka i terorističkog delovanja OVK. Kao potvrda toga citira se časopis "Međunarodna policijska revija", u kojem se navodi da su pojedini lideri i komandanti OVK uspeali da uspostave kontrolu nad ilegalnom trgovinom, svercom droge i oružja, ukradenim vozilima, kao i svercom akcizne i druge robe. Novcem od ovih kriminalnih aktivnosti finansirano je delovanje OVK.

S druge strane, vodje kriminalnih grupa, fisova i klanova, uspostavili su svoj uticaj na rukovodstvo i strukturu OVK, a kasnije i na ONA i ANA, ali, pomoću korupcije, i na Kosovski zaštitni korpus i Kosovsku policijsku službu, kao i delom na sudstvo. Tokom 2000. godine mediji u zapadnoevropskim državama opisivali su Kosovo i Metohiju kao "raj za kriminalce". Recimo, škotski list "Sandej herald" objavio je tekst pod naslovom : "Kosovo - mesto gde policija ne vlada".

Fisovi i klanovi kriminalaca

U jednom od izveštaja Interpola navodi se da su identifikacija struktura organizovanog kriminala i borba protiv njih teške, jer su albanske kriminalne grupe nemilosrdne i beskrupulozne, da imaju uspostavljene međunarodne veze, da su obučene i da profesionalno deluju i, što je za njih karakteristično, organizovane su po strogim tradicionalnim etičkim pravilima u korpusu albanske etničke zajednice.

Stanje je takvo da je Stejt department SAD dao sledeću ocenu: "Tesko je dokazati organizovani kriminal na Kosovu, a još je teže ne videti dokaze za njegovo delovanje".

Ali, istine radi, ima indicija i dokaza, koje UNMIK "ne vidi", da albanski ekstremisti ucenjuju Srbe i nealbance tako što im, recimo, naplacuju otkupninu za otete rođake ili ih primoravaju da prodaju napustenu imovinu. Ne bi bilo zgrešno da se ova tema nadje i na dnevnom redu dijaloga zvaničnog Beograda i Pristine.

Albanski kriminalci deluju u grupama čiji su članovi u krvnom srodstvu. Grupe su obično iz jednog fisa (bratstva). Vise fisova čine klan. Na celu klana, u većini slučajeva, nalaze se bivši komandanti OVK i članovi njegovog rukovodstva koji su se "transformisali" u politicare. Pored ovoga, pojedini moćni klanovi kontrolisu i određene teritorije. Tako, recimo, u okolini Peci deluje "klan Haradinaj", na čijem je celu Ramus Haradinaj, a vrlo je moćan i klan "Drenička dolina" kojim rukovodi Hasim Tači. U Pristini deluje više grupa koje su podređene Huseinu Mustafi, poznatom po nadimku Remi, zatim Endželu Sabaniju, Ekremu Luki, zvanom Vuka, i Dzavitu Haljitiću Zeki.

Dva svetska zla

Kriminalni klanovi i fisovi sa Kosova i Metohije, po prirodi stvari, saradjuju i povezani su sa klanovima iz Republike Albanije. Tu je najjači i najopasniji klan "Kula", koji kontrolise promet narkotika iz Turske, a bavi se i svercom oružja i

ilegalnim izvođenjem izbeglica u Italiju. Znacajna su sisovi Abazi i Borici. Posebno je poznata grupa Brokaj, čiji su članovi zapravo bivši članovi tajne službe "Sigurimi" Envera Hodge. Po podacima Interpola, posle nereda u Albaniji 1997. godine, iz Albanije je na Kosovo prosvercovano i prodato 226 hiljada "kalasnjikova", 38.000 komada pištolja, 25 hiljada automatskih pušaka, 2400 protivtenkovskih bacača, tri i po miliona ručnih granata i 3600 tona eksploziva.

Pomenuto oružje i eksploziv uglavnom su stigli do OVK. Kasnije je deo "prosledjen" OVPBM-u, odnosno na jug Srbije, kao i u zapadnu Makedoniju (ONA), a "preostalo" je i za ANA, koja se, takodje modernim naoružanjem, snabdeva sredstvima stečenim u kriminalnim aktivnostima.

Znacajna sredstva obezbeđuju se i iz delatnosti albanske mafije u dijaspori. Jos sredinom osamdesetih godina policija u SAD je utvrdila da je albanska mafija umesana u sve vrste kriminalnih radnji, počev od iznuda, pljacki, trgovine oružjem, kockarnica, pa sve do pretnji sudskim organima, koji su gonili Albance kriminalce. Jos tada je predviđeno da će albanska mafija "pokriti" od 25 do 40 odsto tržišta heroinom u SAD

Prema podacima Interpola, albanska mafija u svetu trgovinom narkoticima "obrne" dve milijarde dolara. U Evropi, koliko se zna, drži 80 odsto trgovine heroinom kojom godišnje ostvari zaradu od oko milijardu dolara". Čist prihod od trgovine narkoticima na Kosovu i Metohiji godišnje iznosi i do 150 miliona dolara, od čega se za KZK daje 25 miliona. Od toga Hasim Taci dobija pet miliona dolara.

Američka agencija za borbu protiv droge označila je albanske narkodilere sa Kosova i Metohije kao drugu po važnosti grupaciju krijumčara droge u svetu. Posebno je zabrinjavajuće upozorenje američkih obavestajaca da postoji mogućnost da se na Balkanu pojavi "kolumbijski sindrom", odnosno da se može očekivati da albanski organizovani kriminal, a pre svega narkomafija, preuzme potpunu kontrolu nad Kosovom i Metohijom, ali i nad Albanijom i svim prostorima gde žive Albanci. Stvaranje velike albanske narkodržave prikriva se navodnom borbom za nacionalna prava Albanaca, kao i željom da žive u jednoj državi.

OVK je dobio značajnu finansijsku pomoć od Al Kaide, terorističke organizacije Osame Bin Ladena. I ne samo od njega. Na Osamnaestoj islamskoj konferenciji, održanoj 1998. godine, borba OVK je proglašena za Džihad. Svi muslimani su pozvani da joj pomognu. Osama Bin Laden je tada najavio borbu protiv svih "nevernika", apostrofirajući tu i Srbiju. Osama Bin Laden je još 1995. godine bio u Albaniji. Sastao se, između ostalih, i sa Ramusem Haradinajem i Hasimom Tacijem. Po obavestajnim podacima, organizacija Al Kaida nastoji da ima svoje "celije" na Kosovu i Metohiji, kako bi mogla da ugrozi trupe Kfora i UNMIK-a, ali i naftovod koji bi se gradio od Kaspijskog do Jadranskog mora i prelazio preko Kosova i Metohije i Albanije. Sudeći po svemu, organizovani kriminal i terorizam deluju i lokalno i globalno, i kratkoročno i dugoročno. Protiv ta dva zla tako se mora i boriti.

Stana Ristic, POLITIKA

Nemacki radio o raseljenima sa Kosova SIMBOLICAN POVRATAK SRBA

Bon, 12. oktobra (**Tanjug**)

Povratak raseljenih na Kosovo i bezbednost Srba su ključna pitanja koja Srbi potenciraju na svim suretima sa predstavnicima međunarodne zajednice u zemlji i van nje, javlja danas nemacki radio "Dojce vele" konstatujući da "povratak ne teče planiranom dinamikom, nego je tek simbolično ostvaren u nekoliko seoskih sredina, dok od povratka u gradove još nema ništa".

Od 218.000 prognanih Srba sa Kosova do sada se nije vratio ni jedan odsto njih, mada podaci Visokog komesarijata UN za izbeglice govore da se do sada vratilo više od 4.130 Srba, dok podaci Koordinacionog centra za Kosovo i Metohiju govore o povratku tek oko hiljadu Srba". Osim u Osojanu, ni u jednom drugom "povratničkom" selu na Kosovu Srbi nemaju skolu, zdravstvenu ambulantu, prodavnicu i druge uslove za život i isključivo žive od humanitarne pomoći", navodi nemacki radio napominjući da je od prvog organizovanog povratka Srba, 14. avgusta 2000. godine u Osojanu, u Metohiji, proteklo nešto više od dve godine kada se u još nekoliko mesta vratio neznatan broj Srba.

ALBANSKO PRISVAJANJE SRPSKOG PRAVOSLAVNOG NASLEDJA NA KOSOVU I METOHIJI

Pored sistematskog progona srpskog stanovništva sa prostora Kosova i Metohije, nesmanjenom zestiinom albanski istoricari i rimokatolicka jerarhija vode rat kako bi dokazali da najveće srpske svetinje pripadaju albanskoj kulturi i tradiciji. Najveći kamen spoticanja i jednim i drugima je Srpska Pravoslavna Crkva koja ne samo da bodri Srbe da ostanu na svojim ognjistima, već nepokolebljivo svedoci o vekovnom prisustvu i identitetu pravoslavne hriscanske duhovnosti i srpskog kulturnog nasledja na ovim prostorima.

Saborni hram "Bogorodice Ljeviske u Prizrenu", drevni vizantijski hram koji je obnovio Sv. kralj Milutin krajem 13 i poč. 14. veka. Po ucenju novih albanskih istoricara i novim udzbenicima za istoriju Sh'nm'ria Levishka se pominje kao "jedna od najstarijih rimokatolickih crkava koju su Srbi nasilno pretvorili u pravoslavni hram". Albanci muslimani Bogorodicu Ljevisku cesto nazivaju i "dzuma dzamija" jer su je u 17. veku Turci pretvorili u svoju bogomolju, dogradivši minaret. Pokusaji prekrajanja istorije Kosova i Metohije jedan su od najmanje uocljivih ali i najopasnijih nacina da se onemoguci opstanak i ostanak srpskog naroda i Pravoslavne Crkve na ovim prostorima.

RIMOKATOLICKA CRKVA NA KOSOVU NASTAVLJA SA AGRESIVNOM POLITIKOM PREMA SPC

Dr. San Zefi (Shan Zefi) zamenik (kancelar) Biskupa Marka Sopija izjavio je predstavnicima Nacionalno-oslobodilackog pokreta Kosova, po navodu pristinskog dnevnika "Zeri" (18. oktobar 2003), da je "Srpska pravoslavna crkva podizala

svoje hramove na rusevinama albanskih crkava, cime su duhovne vrednosti zamenjivane politickim". Pokusaj informativne sluzbe ErP KIM da u direktnom telefonskom kontaktu dobije izjavu od San Zefija zavrrio se neuspehom, jer je s druge strane spustena slusalica.

Eparhija rasko-prizrenska i kosovsko-metohijska i ovom prilikom javno osudjuje nastavak agresivne politike rimokatolicke biskupije na Kosovu i Metohiji i drugih albanskih institucija, koje u vremenu stradanja srpskog naroda i njegove Crkve, pohlepno posezu za najvećim pravoslavnim svetinjama pokusavajući ili da ih prisvoji ili indirektno pruži legitimitet njihovom daljem unistavanju i sknavljenju.

ERPKIM INFO-SLUZBA

Gracanica, 23. oktobar 2003. god.

U pristinskom dnevniku na albanskom jeziku, "ZERI", od 18. oktobra 2003. godine objavljen je clanak pod naslovom "NACIONALNO JEDINSTVO JE PRIRODNO I ZAKONSKO PRAVO ALBANACA" u kome se govori o susretu predstavnika radikalne albanske politicke organizacije "Nacionalno-oslobodilacki pokret Kosova" (LKCK), koji se zalazu za objedinjavanje svih tzv. albanskih zemalja na Balkanu, sa predstavnicima rimokatolicke biskupije Prizrenske. Dr. San Zefi (Shan Zefi) zamenik (kancelar) Biskupa Marka Sopića izjavio je predstavnicima LKCK. po navodu dnevnog lista "Zerija", da je "Srpska pravoslavna crkva podizala svoje hramove na rusevinama albanskih crkava, cime su duhovne vrednosti zamenjivane politickim". Pokusaj informativne sluzbe ERP KIM da u direktnom telefonskom kontaktu dobije izjavu od San Zefija zavrrio se neuspehom jer je s druge strane spustena slusalica.

Ova sokantna izjava Dr. Sana Zefija, inace poznatog po svojim radikalnim nacionalistickim stavovima, nazalost nije ni prva, a po svemu sudeci ni poslednja izjava ove vrste. Jos u oktobru proste godine Eparhija rasko-prizrenska je otvoreno protestovala zbog istupa rimokatolickog biskupa prizrenskog Monsinjora Marka Sopića koji je za publikaciju "Guerre etniche: una fatalita? Un esempio - IL KOSOVO (Etnicki ratovi, fatalnost? Jedan primer - Kosovo)", Enzo dalla Pellegrina, u izdanju Karitasa iz Vincence (2001), izneo citav niz flagrantnih lazi kojima se ne samo negira visevekovno prisustvo Srpske Pravoslavne Crkve na ovim prostorima, vec se de fakto opravdava posleratno sistematsko rusenje pravoslavnih hramova, koje Biskup Sopi naziva "politickim". Nakon ovih stavova jos manje zacudjuje tvrdjenje biskupa Sopića da su "crkve koje vidimo na kartama Kosova postojale i pre dolaska Srba". Naravno, ni Marko Sopi, a nijedan drugi savremeni albanski istoricar ne mogu da navedu nijedan validan "istorijski" dokaz koji bi potvrdio njihove teze. Uostalom, albanskoj "akademskoj javnosti" to i nije vazno posto tumacenje istorije na ovim prostorima sve vise postaje pitanje politike i ideologije, a ne nauke koja pociva na valjanim argumentima. U agresivnom procesu "nation building-a" (izgradnje nove nacije i drzave na Kosovu i Metohiji) Srbima se mora oduzeti ili unistiti njihovo kulturno-istorijsko nasledje kako bi se ne samo politicki vec i istorijski Kosovo zauvek odvojilo od matice, a srpski narod i Crkva zauvek lisili svojih istorijskih korena.

Da podsetimo nase citaocce na neke od izjava rimokatolickog biskupa kosovskog. Po tvrdnjama Marka Sopića Srbi su preneli svoje crkveno srediste u Pec "tek nakon Londonskog kongresa" 1896 godine, nakon sto su "okupirali sever Kosova"?!?. Po novoj albanskoj istoriji Kosova, Srbi su "okupacijom Kosova i Metohije", gde nisu bili autohton narod, zapravo zatekli albanske rimokatolicke crkve koje su porusili ili oteli. Otuda Sopićeva tvrdnja da su: "Pravoslavne crkve koje su skorije gradjene unistene su jer su predstavljale politicku moc Srba" (op.cit) predstavlja sasvim jasnu poruku i pouku albanskim ekstremistima da dovrse svoj proces unistavanja ili prisvajanja srpske kulturne bastine koja je toboze podignuta na rusevinama drevnih "albanskih crkava". Nedavna inicijativa ministarstva obrazovanja Kosova da se porusi nedovršeni hram Hrista Spasa u centru Pristine samo je jedan od primera kako se nove istorijske teorije sprovode u delo, nazalost, s precutnim blagoslovom rimokatolicke jerarhije, koja po izjavi jednog od visokih predstavnika UNMIK-a, koji je zeleo da ostane anonimn, planira da upravo na tom mestu podigne velelepnu rimokatolicku katedralu.

Svakom iole obrazovanijem citaocu nije potrbno dokazivati neosnovanost ovih lazni tvrdnji koje se vec godinama sire iz krugova rimokatolicke biskupije i drugih kosovskih institucija, i koje predstavljaju ideolosku osnovu rusilackog talasa koji je 112 pravoslavnih hramova nakon zavrsetka oruzanog sukoba 1999. godine pretvorio u prah i pepeo. Takav odnos rimokatolika prema SPC je ne samo neprihvatljiv s moralnog i duhovnog stanovista, vec i sasvim neopravdan, buduci da u ratnim sukobima 1999 nije ostecena nijedna rimokatolicka crkva, a Biskup Sopi je svo vreme bezbedno boravio u Prizrenu. Srpska pravoslavna eparhija rasko-prizrenska bila je jedan od glavnih inicijatora dijaloga predstavnika verskih zajednica na Kosovu i Metohiji jos od 1998. godine s nadom da bi glas tolerancije i uzajamnog postovanja mogao da umanji intenzitet etnickog nasilja. Medjutim, nakon niza sastanaka na kojima su potpisivane deklaracije koje obavezuju na toleranciju i postovanje usledili su sasvim suprotni postupci i izjave rimokatolicke jerarhije i muslimanskih lidera, pa je Eparhija rasko-prizrenska bila prisiljena da u znak protesta prekine ucesce u dijalogu. Episkop Artemije je u svom otvorenom pismu pocetkom 2002. godine otvoreno kritikovao stavove biskupa Sopića, sto takodje nije donelo nikakve rezultate.

Jedan od najslikovitijih primera nehriscanskog odnosa rimokatolickog svestenstva prema preostalim Srbima na Kosovu i Metohiji moze se videti u Djakovici gde u starom parohijskom domu Bogorodice Crkve zivi pet srpskih starica kojima vec cetiri godine nijedan Albanac nije pruzio ni koricu hleba, iako u Djakovici postoji rimokatolicki manastir i nekoliko svestenika misionara koji i te kako dobro znaju za sudbinu pet srpskih starica.

Nazalost, albanske kvazi-istorijske teorije postaju sve vise zvanicno opravdanje jedne sasvim "paradoksalne" cinjenice - kako na podrucju za koje Albanci uporno tvrde da je autenticno albanska etnicka teritorija, gde su Srbi bili samo "okupatori i pljackasi" - postoji toliko pravoslavnih crkava i spomenika kulture, i to od svetskog znacaja. Najsazetije objasnjenje savremene kosovske istorije dao je sadasnji predsednik Kosova i Metohije Ibrahim Rugova 25. augusta 1995. za Kosovski informativni centar: "Kosovo je bilo naseljeno Albancima od drevnih vremena Kraljevine Dardanije koja je bila u sastavu Ilirske Kraljevine. Posle toga ono je postala rimska provincija. Za vreme vizantijskog perioda,

srednjeg veka i tokom Otomanske imperije Kosovo je bilo samostalan entitet sa posebnim identitetom. Manastiri i crkve na Kosovu bili su prvobitno albanski i kasnije su ih oteli Srbi koji su unistili veliki broj albanskih katolickih crkava." (Kosovski informativni centar, tekst na engleskom jeziku, Istovremeno, novoformirano kosovsko ministarstvo kulture i sporta, u kome usput receno nema nijednog Srbina, uporno nastoji da progura zakon o zastiti kulturnih dobara koji bi nadleznost nad pravoslavnom kutlurnom bastinom u Pokrajini stavio iskljucivo pod nadleznost Pristine. Do sada je nekoliko stranih donacija ostalo zamrznuto jer je SPC odbila da se proces zastite i obnove crkava i fresaka sprovodi u reziji Pristine bez ucesca Ministarstva kulture Srbije preko Koordinacionog centra za Kosovo i Metohiju. Na ucestale proteste Koordinacionog centra zbog pokusaja preuzimanja nadleznosti nad srpskim crkvama i manastirima od strane jednog etnicki cistog albanskog ministarstva UNMIK se redovno oglusavao istupajuci sa stavom da o "kosovskom kulturnom blagu" treba da vode racuna kosovske institucije. Nije potrebno pominjati kakve posledice mogu da nastanu ukoliko se zastita srpskog kulturno-istorijskog blaga stavi iskljucivo u nadleznost kosovskih Albanaca, imajući u vidu da su "eksperti" pomenutog kosovskog ministarstva i Albanoloskog instituta u Pristini medju glavnim ideolozima teorije o "albanskim crkvama koje su im Srbi oteli". Ovakav agresivan odnos prema srpskom pravoslavnom duhovnom nasledju na Kosovu i Metohiji od strane najvisih predstavnika rimokatolicke crkve na Kosovu i Metohiji i "albanske inteligencije" predstavlja jednu od glavnih prepreka medjuetnickogm pomirenju i uspostavljanju tolerancije izmedju verskih zajednica u Pokrajini. Nazalost, ni susret episkopa Irineja Backog sa Monsinjorom Sopi u Rimu, u maju ove godine, nije doneo osetnu promenu ponasanja. Cak naprotiv, dok se Biskup Sopi pred predstavnicima SPC "posipao pepelom" tvrdeci da je nevino optuzen, na terenu je nastavio sa tolerisanjem agresivnog ponasanja prema SPC, o cemu svedoci i najnovija zvanicna izjava drugog coveka biskupije i njegovog zamenika, data u njegovm licnom prisustvu.

Prema izvorima bliskim nadbiskupiji Beogradskoj, Marko Sopi, iako zvanicno clan Biskupske konferencije SCG, ne prisustvuje sastancima, jer ne zeli da prihvati naziv konferencije (kao ni drzave kojoj Kosovo i Metohija pripadaju po Rezoluciji 1244), pa de fakto deluje kao samostalni rimokatolicki poglavar jedne "fantomske drzave". Buduci da ovakvi stavovi rimokatolicke jerarhije na Kosovu i Metohiji nisu nepoznatni ni beogradskom nadbiskupu Stanislavu Hocevaru, ni papskom nunciju u Beogradu, monsijoru Eugeniju Sbarbaru, a zasigurno ni Rimu, vrlo je tesko poverovati da ne postoji barem precutna podrška radikalnom ponasanju kosovskog biskupa i njegovog zamenika.

Eparhija rasko-prizrenska i kosovsko-metohijska i ovom prilikom javno osudjuje nastavak agresivne politike rimokatolicke biskupije na Kosovu i Metohiji i drugih albanskih institucija, koje u vremenu stradanja srpskog naroda i njegove Crkve, pohlepno posezu za najvećim pravoslavnim svetinjama pokusavajući ili da ih prisvoji ili indirektno pruzi legitimitet njihovom daljem unistavanju i skrnavljenju.

protosindjel Sava Janjic

Eparhija rasko-prizrenska i kosovsko-metohijska

U prilogu dostavljamo srpski prevod clanka objavljenom u pristinskom "Zeriju" 18. oktobra 2003. godine u kojoj se pominje izjava Dr. San Zefija.

ZERI, Pristina, 18. OKTOBAR 2003

NACIONALNO JEDINSTVO JE PRIRODNO I ZAKONSKO PRAVO ALBANACA

Nacionalno jedinstvo je prirodno i zakonsko pravo Albanaca rekli su lideri LKCK (Nacionalno-oslobodilackog pokreta Kosova) na sastanku sa biskupom albanske katolicke crkve u Prizrenu.

Dr. San Zefi, sekretar i glavni sef kancelarije biskupa katolicke crkve na Kosovu podvukao je da humanitarne, duhovne, moralne i kulturne vrednosti predstavljaju najznacajnije vrednosti koje treba da prethode ponovnom ujedinjenju, ukazujući da osnovne moralne vrednosti trebaju da postanu obaveza u nasim ljudsim i etnickim ciljevima.

"Imamo uticaja na zapadne krugove povodom kosovskog pitanja i dokazujemo svetu da je hram nase kulture Albanska katolicka crkva, dok je Srpska pravoslavna crkva podizala svoje hramove na rusevinama albanskih crkava, cime su duhovne vrednosti zamenjivane politickim", rekao je San Zefi, dok su lideri LKCK izjavili da ova politicka grupa izrazava svoje postovanje svim duhovnim misionarima koji su podneli zrtve za nacionalne ciljeve.

SRPSKO NACIONALNO VECE KOSOVA I METOHIJE

Srpsko nacionalno vece Kosova i Metohije na svojoj cetnaestoj sednici odrzanoj 4. oktobra 2003. godine u konaku manastira Gracanica, raspravljalo je o bezbednosti Srba na Kosovu i Metohiji, kao i o njihovom polozaju u ovom trenutku, perspektivama njihovog daljeg ostanka (opstanka) na ovim prostorima i o mogucem povratku onih koji su proterani sa ovih prostora. Vece je takodje raspravljalo i o trenutnoj politickoj situaciji sa osvrtom na predstojece razgovore o Kosovu i Metohiji, kao i o koegzistenciji, decentralizaciji, implementaciji Deklaracije o Kosovu i Metohiji Republike Srbije i Memorandumu Srpske pravoslavne crkve.

Sednicom je predsedavao predsednik SNV Kosova i Metohije episkop Rasko-prizrenski dr Artemije (Radosavljevic).

Posle svestrane rasprave Vece je usvojilo sledece

ZAKLJUCKE

1. SNV KiM, nakon sveobuhvatne rasprave, konstatuje da se bezbednosno stanje na Kosovu i Metohiji u zadnjih nekoliko meseci drasticno pogorsalo, i da su napadi na Srbe sve cesci. Zlocini i teroristicki napadi se iz dana u dan intenziviraju i sve su brutalniji. Najcesca meta terorista su nemoćni starci i deca, ali i uticajni ljudi iz redova srpske zajednice. Sve ovo cini se kako bi se srpsko stanovništvo zastrasilo i proteralo sa prostora Kosova i Metohije. Primeri

monstruoznih napada, poput onog u kojem je ubijena citava porodica Stolic, mucki masakar dece iz Gorazdevca, ubistvo prosvetnog radnika iz Cernice kod Gnjilana, kao i gotovo redovna kamenovanja neduznih putnika, na zalost ne prestaju da budu deo nase svakodnevice. Zbog svega predhodno navedenog, Vece zahteva od Vlade Republike Srbije i Ministarstva spoljnih poslova Drzavne zajednice Srbija i Crna Gora da u skladu sa Deklaracijom i Memorandumom Srpske pravoslavne crkve, u pojacanoj diplomatskoj aktivnosti izdejstvuje potpunu implementaciju Rezolucije 1244 SB UN kao i Kumanovskog sporazuma, u smislu povratka vojske i policije, a narocito na granicnim prelazima kao i na mestima gde se nalaze kulturno-istorijski spomenici. Povratak oficira za saradnju sa medjunarodnim snagama bezbednosti je neophodan, jer bi zajednicki rad na suzbijanju terorizma i kriminalnih dela u mnogome doprineo stabilizovanju stanja na Kosovu i Metohiji, ali i u citavom regionu. Vece zahteva da organi vlasti Republike Srbije i Drzavne zajednice Srbija i Crna Gora izrade posebnu strategiju i plan zastite srpskog stanovnistva na Kosovu i Metohiji, uz ukljucivanje lokalne zajednice i medjunarodnih snaga bezbednosti, a u cilju zaustavljanja sistematskog etnickog ciscenja i prisilne retorzije stanovnistva.

2. SNV KiM je opredeljeno za resavanje svih problema na Kosovu i Metohiji, putem dijaloga i u vezi s tim Vece se pita gde je u pregovorima mesto kosovsko-metohijskih Srba? To je za nas kljucno pitanje. I pre 5. oktobra, a narocito posle 5. oktobra 2000. godine, Vece je imalo stav, javno je govorilo i svedocilo: Mi Srbi sa Kosova i Metohije ne mozemo i ne zelimo da sami resavamo svoje probleme, bez nase Drzave Srbije, bez nase Vlade, bez naseg Beograda. Ali isto tako smo govorili: Ne mozemo dopustiti ni Beogradu da nase probleme na Kosovu i Metohiji resava bez nas (kao sto bese u Rambujeu). Sada se sprema dijalog, i postavlja se pitanje na kojoj strani stola ce sedeti predstavnici kosovskih Srba? U kojoj Delegaciji? (Nije bitno ni ko ni koliko, nego. GDE?).

Mi, Srbi sa Kosova i Metohije imamo svoju Drzavu, to je Srbija, imamo svoju Prestonicu - to je Beograd, imamo svoju vladu koju smo stvarali i koju smo birali, to je Vlada Republike Srbije. Mi ne zelimo, mi ne mozemo, mi necemo da sedimo sa druge strane stola u pregovorima sa prestavnicima nase Drzave. Mi nismo sa Vama u konfrontaciji, mi svoje problememo mozemo i hocemo da resavamo samo u zajednici sa Vama. Mi ne mozemo biti ukljuceni u Delegaciju Pristine iz prostog razloga, sto tu delegaciju predstavljaju nezadovoljni gradjani ove Drzave - kosovski Albanci. Njihovi ciljevi nisu i nasi ciljevi. Njihovi i nasi interesi se dijametralno razilaze. U toj delegaciji bili bi smo tretirani kao prestavnici nacionalne manjine, a mi to nismo i ne mozemo biti u sopstvenoj Drzavi.

3. Vece trazi da u buducem dijalogu polazna osnova za razgovore bude status i stanje srpske zajednice na Kosovu i Metohiji pre sukoba a ne prihvatanje sadasnjeg stanja kako se namece, a koje je rezultat etnickog proterivanja Srba sa Kosova i Metohije. Sve odluke koje bi se donele tokom dijaloga a koje su u suprotnosti sa drzavnim suverenitetom Srbije nad Kosovom i Metohijom i intersima Srba nece biti obavezujuce za srpski narod. Od prestojecih razgovora Vece ocekuje sprovođenje dugo obecavane decentralizacije, kao i pokretanje postupka federalizacije Kosova i Metohije kao jedinog nacina opstanka Srba na ovim prostorima, jer i posle pet godina medjunarodnog prisustva na Kosovu i Metohiji, dostupnost institucijama nije obezbedjena svim zajednicama.

4. Vece jos jednom apeluje na predstavnike medjunarodne zajednice i predstavnike vlasti Republike Srbije, da se hitno otpocne sprovođenje civilne registracije raseljenih lica sa teritorije Kosova i Metohije, jer je to jedini nacin da se dokaze da su to gradjani Srbije iz ove Pokrajine i da im pripadaju sva prava koja proisticu iz same registracije. Takodje Vece zahteva od predstavnika vlasti Republike Srbije da se hitno ponisti zakon kojim je doneta odluka o premestanju maticnih sluzbi sa teritorija opstina Pokrajine u opstine u Srbiji. Trazimo da se zaustavi prenosenje nadleznosti sa kosovsko-metohijskih opstina na opstine u Republici, jer se tim aktom ukida mogucnost rada drzavno poverenih poslova opstinama na Kosovu i Metohiji.

5. Vece trazi da se hitno, izradi strategija povratka Srba i drzavnih institucija na Kosovo i Metohiju, cime bi se potvrdio drzavni suverenitet i teritorijalni integritet, koji garantuje Rezolucija 1244 SB UN, na sta obavezuje Deklaracija Republike Srbije i memorandum SPC, a odnosi se pre svega na: obrazovanje, zdravstvo, socijalno-penziono osiguranje, kulturu, veru i dr. Takodje Vece trazi da se u skladu sa pomenutim dokumentima izradi strategija i program ocuvanja drzavne, crkvene, drustvene i privatne imovine koja se intenzivno uzurpira i stvara nelegitimno i lazno stanje novog vlasnistva, sto moze biti visestruko stetno za ostvarivanje prava pojedinaca kao i ostvarivanje nacionalnih i drzavnih interesa. Zato, Vece trazi da se pokrene revizija i ponistenje svih kupoprodajnih ugovora izmedju Srba i Albanaca posle donosenja Rezolucije 1244 SB UN. Ova strategija pored ostalog morala bi da obuhvati zastitu prava radnika srpske zajednice, kao i prava drzave Srbije na preduzeca sa Kosova i Metohije, jer se poslednjih meseci od strane medjunarodne zajednice i Albanaca preduzeca privatizuju mimo svih medjunarodnih zakona iz ove oblasti, cime se krse grubo prava Drzave Srbije i osnovna ljudska prava radnika na ovim prostorima.

Takodje zahteva se ponistenje svih pravnih akata donetih od strane UNMIK-a koji su u suprotnosti sa Rezolucijom 1244 SB UN.

6. Vece jos jednom zahteva od Skupstine i Vlade Republike Srbije kao i od Skupstine Drzavne zajednice SCG da se ispostuje dogovor postignut izmedju SNV i drugih politickih partija sa najvisim rukovodstvom pomenutih institucija o formiranju Drzavnog saveta koji bi donosio i pratio realizaciju Drzavne strategije o Kosovu i Metohiji, koja je zasnovana na Deklaraciji o Kosovu i Metohiji Republike Srbije i Memorandumu SPC.

7. Polazeci od zajednickog opredeljenja da je SPC osnovna i koheziona snaga srpskog naroda, SNV KiM je jednodusno prihvatilo predlog da Episkop rasko - prizrenski i kosovsko - metohijski Artemije, bude clan delegacije Republike Srbije na predstojecim razgovorima. Zakljuceno je da predstavnici Srba sa KiM budu ukljuceni u rad radnih grupa na buducim razgovorima, tako da ce SNV KiM u tom pogledu dostaviti predlozenu listu kandidata za rad po radnim grupama.

8. Pitanje KiM je pitanje o kome se mora postici svesrpski konsenzus, stoga je jednoglasno prihvaceno da SNV KiM ostvari blisku saradnju sa srpskom dijasporom, i sto pre organizuje sastanak sa njenim predstavnicima na prostoru KiM, gde bi se objedinili svesrpski stavovi.

9. SNV KiM je usvojilo predlog da svoju narednu sednicu odrzi van KiM sa svim raseljenim licima koji su zbog zuluma siptarskih separatista i neaktivnosti medjunarodne zajednice napustili svoja vekovna ognjista.

Predsednik SNV Kosova i Metohije

Episkop Rasko-prizrenski i kosovsko-metohijski

+ Artemije
